

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ต้องการศึกษาในครั้งนี้ได้แก่เกษตรกรที่มีครัวเรือนอยู่ในหมู่บ้านแม่กึ่ง ตำบลสันกลาง อำเภอสันป่าตอง และหมู่บ้านหารแก้ว ตำบลหารแก้ว อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 716 ครัวเรือน เป็นหมู่บ้านแม่กึ่ง 291 ครัวเรือน หมู่บ้านหารแก้ว 425 ครัวเรือน โดยทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยสุ่มเอาร้อยละ 15 ของหมู่บ้านแม่กึ่ง และหมู่บ้านหารแก้ว

วิธีใช้สูตร

กรณีหมู่บ้านแม่กึ่ง ตำบลสันกลาง อำเภอสันป่าตอง
มีทั้งหมด 291 ครัวเรือน

$$\text{ดังนั้น} \quad \frac{(291)(15)}{100} = 44$$

กรณีบ้านหารแก้ว ตำบลหารแก้ว อำเภอหางดง
มีทั้งหมด 425 ครัวเรือน

$$\text{ดังนั้น} \quad \frac{(425)(15)}{100} = 64$$

รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 108 ครัวเรือน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ

- แบบสอบถามที่สร้างขึ้นเพื่อสอบถามเกษตรกร แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้
  - ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล
  - ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการปลูกพืชของเกษตรกรในปัจจุบันและในอดีต
  - ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความยั่งยืนของการปลูกพืช
  - ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการปลูกพืชของเกษตรกร

2. แบบสัมภาษณ์ผู้นำเกษตรกร ผู้วิจัยใช้วิธีคัดเลือกเกษตรกรที่เคยเข้าร่วมโครงการฯ และให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลสูง และสัมภาษณ์เกษตรกรกลุ่มผู้นำชาลประทานและเจ้าหน้าที่ชลประทาน

การทดสอบแบบสอบถาม

ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบความเที่ยงตรง (Content Validity) ของแบบสอบถามที่สร้างขึ้น โดยนำแบบสอบถามที่สร้างไปปรึกษาคณะกรรมการที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องตามเนื้อหาของการศึกษา จากนั้นนำแบบสอบถามไปสอบถามเกษตรกรบ้านแม่กึ่ง อำเภอสันป่าตอง และบ้านหารแก้ว อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 ราย แล้วนำมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องครอบคลุมเนื้อหามากยิ่งขึ้น ก่อนจะนำไปใช้จริง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Sciences, SPSS/PC) ซึ่งประกอบด้วย

1. นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ มาทำการตรวจสอบเบื้องต้น โดยดูความเรียบร้อย และความถูกต้องสมบูรณ์ของการตอบ รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงให้เป็นรหัสด้วยมือ นำมาลงแบบรหัส (Data Coding Form) ตรวจสอบความถูกต้องของการเข้ารหัสอีกครั้ง แล้วนำไปคำนวณหาค่าสถิติ
2. การวิเคราะห์ข้อมูล เกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลโดยทั่วไปของเกษตรกรที่ทำการเกษตรในหมู่บ้านแม่กึ่ง อำเภอสันป่าตอง และหมู่บ้านหารแก้ว อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ นำข้อมูลมาจำแนกตามหมวดหมู่และแจกแจงนับความถี่ (Frequency Distribution) แล้ววิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ด้วยวิธีทางสถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าสูงสุด (Maximum) ค่าต่ำสุด (Minimum) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
3. ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการปลูกพืชของเกษตรกรในอดีตจนถึงปัจจุบัน สรุปวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้นำเกษตรกร เกษตรกรกลุ่มผู้นำชาลประทาน และเจ้าหน้าที่ชลประทาน โดยการวิเคราะห์เชิงพรรณนา ให้เน้นถึงปรากฏการณ์ ความสัมพันธ์ต่างๆ ของการเปลี่ยนแปลงสภาพการผลิต
4. ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิต โดยสรุปจากแบบสอบถามปลายเปิดที่ได้จากการสัมภาษณ์เกษตรกร

5. การวิเคราะห์ความยั่งยืนของการปลูกพืชตลอดปี โดยใช้ค่าเฉลี่ยแบบถ่วงน้ำหนัก (Weight Mean Score) เพื่อคำนวณน้ำหนักคะแนนของความยั่งยืน ในระบบการปลูกพืชของเกษตรกรโดยใช้สูตร

$$WMS = \frac{(4f_1 + 3f_2 + 2f_3 + 1f_4)}{TNR}$$

TNR

$$WMS = \text{น้ำหนักคะแนนเฉลี่ย}$$

$$f_1 = \text{จำนวนผู้เลือกตอบมาก}$$

$$f_2 = \text{จำนวนผู้เลือกตอบปานกลาง}$$

$$f_3 = \text{จำนวนผู้เลือกตอบน้อย}$$

$$f_4 = \text{จำนวนผู้เลือกตอบไม่มี}$$

$$TNR = \text{จำนวนผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด}$$

การจัดระดับความยั่งยืนของระบบการปลูกพืชใช้วิธีการวัดจากการแก้ไขปัญหาได้ในระดับต่างๆ โดยพิจารณาจากผลผลิตยังคงรักษาระดับอยู่ในสภาพปกติ (กฐิน, 2542)

(1) ระดับความรุนแรงของปัญหา

ระดับของปัญหา (มาก) แก้ไขได้ยากมาก ผลผลิตลดลงอย่างมาก ให้คะแนน 3

ระดับของปัญหา (ปานกลาง) แก้ไขได้ปานกลาง ผลผลิตลดลงปานกลาง ให้คะแนน 2

ระดับของปัญหา (น้อย) แก้ไขได้มาก ผลผลิตลดลงเล็กน้อย ให้คะแนน 1

ระดับของปัญหา (ไม่มีปัญหา) แก้ไขได้หมด ผลผลิตอยู่ในระดับปกติ ให้คะแนน 0

(2) การแปลความหมายค่าเฉลี่ยระดับความยั่งยืนต่อปัญหาของระบบการปลูกพืช กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนเพื่อการวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ในระดับต่างๆ ดังนี้ (บุปผา, มปป : 21)

ช่วงคะแนน 2.26-3.00 หมายถึง มีปัญหามากแก้ไขได้ยากมาก ทำให้ผลผลิตลดลงอย่างมาก ความยั่งยืนต่ำ

ช่วงคะแนน 1.51-2.25 หมายถึง มีปัญหาปานกลางแก้ไขได้ปานกลาง ทำให้ผลผลิตลดลงปานกลาง ความยั่งยืนปานกลาง

ช่วงคะแนน 0.76-1.50 หมายถึง มีปัญหาน้อยแก้ไขได้มาก ทำให้รักษาระดับผลผลิตไม่ให้ลดลงได้มาก ความยั่งยืนสูง

ช่วงคะแนน 0.00-0.75 หมายถึง ไม่มีปัญหาแก้ไขได้หมด และยังคงรักษาระดับผลผลิตเป็นอย่างดี ความยั่งยืนสูงมาก

สถานที่ทำงานวิจัย

บ้านแม่กึ่ง (หมู่ 2) ตำบลสันกลาง อำเภอสันป่าตอง และบ้านหารแก้ว (หมู่ 1) ตำบล
หารแก้ว อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

ระยะเวลาในการวิจัย

เริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. 2544 และสิ้นสุดการวิจัยเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2545 รวม
ระยะเวลาในการวิจัยทั้งสิ้น 5 เดือน